

Rolnummer 5486
Arrest nr. 163/2013 van 5 december 2013

A R R E S T

In zake : het beroep tot vernietiging van artikel 2 van de wet van 23 februari 2012 « tot wijziging van artikel 458*bis* [van het Strafwetboek] teneinde het uit te breiden voor misdrijven van huiselijk geweld », ingesteld door de Orde van Vlaamse balies en Edgar Boydens.

Het Grondwettelijk Hof,

samengesteld uit de voorzitters M. Bossuyt en J. Spreutels, en de rechters E. De Groot, L. Lavrysen, A. Alen, J.-P. Snappe, J.-P. Moerman, E. Derycke, T. Merckx-Van Goey, P. Nihoul, F. Daoût en T. Giet, bijgestaan door de griffier F. Meersschaut, onder voorzitterschap van voorzitter M. Bossuyt,

wijst na beraad het volgende arrest :

*

* *

I. *Onderwerp van het beroep en rechtspleging*

Bij verzoekschrift dat aan het Hof is toegezonden bij op 25 september 2012 ter post aangetekende brief en ter griffie is ingekomen op 27 september 2012, is beroep tot vernietiging ingesteld van artikel 2 van de wet van 23 februari 2012 « tot wijziging van artikel 458*bis* [van het Strafwetboek] teneinde het uit te breiden voor misdrijven van huiselijk geweld » (bekendgemaakt in het *Belgisch Staatsblad* van 26 maart 2012, tweede editie) door de Orde van Vlaamse balies, met zetel te 1000 Brussel, Koningsstraat 148, en Edgar Boydens, wonende te 1560 Hoeilaart, Karel Coppensstraat 13.

De Ministerraad heeft een memorie ingediend, de verzoekende partijen hebben een memorie van antwoord ingediend en de Ministerraad heeft ook een memorie van wederantwoord ingediend.

Op de openbare terechtzitting van 23 oktober 2013 :

- zijn verschenen :

. Mr. J. Verbist, advocaat bij het Hof van Cassatie, tevens *loco* Mr. P. Traest, advocaat bij de balie te Antwerpen, voor de verzoekende partijen;

. Mr. M. Verplancke *loco* Mr. S. Ronse en Mr. G. Dewulf, advocaten bij de balie te Kortrijk, voor de Ministerraad;

- hebben de rechters-verslaggevers T. Merckx-Van Goey en J.-P. Moerman verslag uitgebracht;

- zijn de voornoemde advocaten gehoord;

- is de zaak in beraad genomen.

De bepalingen van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Grondwettelijk Hof met betrekking tot de rechtspleging en het gebruik van de talen werden toegepast.

II. *In rechte*

- A -

Ten aanzien van het eerste middel

A.1. In hun eerste middel voeren de verzoekende partijen aan dat de bestreden bepaling in strijd is met de artikelen 12 en 14 van de Grondwet, al dan niet in samenhang gelezen met artikel 7 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens en met artikel 15 van het Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten, doordat de bewoordingen « een persoon die kwetsbaar is ten gevolge van partnergeweld » onvoldoende nauwkeurig, duidelijk en rechtszeker zouden zijn.

A.2.1. De verzoekende partijen wijzen erop dat de parlementaire voorbereiding niet duidelijk maakt wat dient te worden verstaan onder « partnergeweld » en wat dient te worden verstaan onder « personen die kwetsbaar zijn ten gevolge van partnergeweld ». Evenmin zou duidelijk zijn of het vereist is dat het vermeende slachtoffer reeds hulp heeft gezocht, dat het slachtoffer over een medisch attest beschikt of dat het slachtoffer zelf beweert het slachtoffer van partnergeweld te zijn. Ook zou de vraag rijzen of iemand die reeds is verhuisd wegens partnergeweld, nog steeds een kwetsbare persoon is en of die persoon opnieuw kwetsbaar wordt indien de relatie zou worden voortgezet.

Bijgevolg zou een advocaat door de bewoordingen van de bestreden bepaling niet in staat worden gesteld om te beoordelen wanneer hij zijn beroepsgeheim kan doorbreken zonder zich aan strafvervolgung bloot te stellen.

A.2.2. Die situatie zou des te meer problematisch zijn doordat de advocaat geklemd zit tussen de bestreden bepaling en artikel 422*bis* van het Strafwetboek, op grond waarvan hij een vervolging riskeert wegens schuldig verzuim indien achteraf zou blijken dat het slachtoffer diende te worden beschouwd als een « persoon die kwetsbaar is ten gevolge van partnergeweld ».

A.3.1. Volgens de Ministerraad is de bestreden bepaling niet in strijd met de in het eerste middel vermelde toetsingsnormen. Het begrip « partnergeweld » zou immers voldoende duidelijk worden omschreven in de parlementaire voorbereiding, aangezien erop werd gewezen dat dat begrip moet worden geïnterpreteerd overeenkomstig de definitie opgesteld in de gemeenschappelijke omzendbrief van de minister van Justitie en het college van procureurs-generaal met nummer COL 4/2006 van 1 maart 2006. Die definitie zou overigens overeenstemmen met de omschrijving van « partnergeweld » in het Nationaal Actieplan ter bestrijding van partnergeweld en andere vormen van intrafamiliaal geweld (2010-2014), met de definitie in artikel 3, b), van het Verdrag van 11 mei 2011 inzake het voorkomen en bestrijden van geweld tegen vrouwen en huiselijk geweld en met de definitie die in de rechtsleer aan dat begrip wordt gegeven.

Ook de memorie van toelichting bij het betrokken wetsvoorstel zou op voldoende wijze de kernaspecten van het begrip « partnergeweld » samenvatten. Die aspecten zouden erin bestaan dat het slachtoffer dikwijls geïsoleerd is, dat het in financieel opzicht en andere opzichten afhankelijk is van de dader, dat het de schuld bij zichzelf legt, dat het kampt met gevoelens van angst, schaamte en onmacht en dat het bang is voor de gevolgen van de klacht.

Uit die elementen en uit de consensus die er heerst omtrent de invulling van de term « partnergeweld » zou de advocaat wel degelijk kunnen afleiden of er sprake is van « personen die kwetsbaar zijn ten gevolge van partnergeweld ».

A.3.2. Daarnaast wijst de Ministerraad erop dat de loutere omstandigheid dat een strafbepaling onderhevig is aan enige vorm van appreciatie, op zich geen schending uitmaakt van het strafrechtelijk wettigheidsbeginsel, aangezien dat beginsel niet zou vereisen dat de diverse strafbepalingen op exhaustieve wijze dienen te omschrijven welk gedrag precies onder de strafwet valt en welk gedrag niet. Het zou volstaan indien de advocaat beschikt over concrete aanknopingselementen om zijn gedrag aan te toetsen, zelfs indien de concrete invulling ervan zou verschillen van geval tot geval en indien die invulling tot stand zou komen aan de hand van de rechtspraak.

Gelet op de voormelde documenten die het begrip « partnergeweld » omschrijven, zouden er voldoende concrete aanknopingspunten ter beschikking zijn opdat de advocaat zijn gedrag kan toetsen en opdat hij kan nagaan of het opportuun is om gebruik te maken van zijn spreekrecht.

A.3.3. De Ministerraad beklemtoont bovendien dat de bestreden bepaling geen meldingsplicht, maar slechts een spreekrecht in het leven roept. De advocaat zou dus steeds zelf kunnen beslissen of hij al dan niet gebruik zal maken van de mogelijkheid om zijn beroepsgeheim naast zich neer te leggen.

Ook de toepassing van artikel 422*bis* van het Strafwetboek zou in dat opzicht geen automatisme uitmaken, omdat niet elke weigering om het spreekrecht te gebruiken neerkomt op een niet-verlenen van bijstand aan een persoon die in gevaar verkeert. De strafrechter zou over een appreciatiebevoegdheid beschikken, aangezien hij dient na te gaan of de advocaat in overeenstemming met de geest van het beroepsgeheim heeft gehandeld. De Ministerraad preciseert dat de verwijzing naar artikel 422*bis* van het Strafwetboek overigens ook in de oude versie van artikel 458*bis* van het Strafwetboek voorkwam.

A.4.1. Volgens de verzoekende partijen bieden de definities en omschrijvingen van het begrip « partnergeweld » waarnaar de Ministerraad verwijst, onvoldoende houvast, aangezien zij op enkele cruciale punten van elkaar zouden verschillen. Niet alle vermelde definities vereisen dat het geweld « herhaaldelijk » heeft plaatsgevonden of dat er een kans op herhaling bestaat alvorens sprake kan zijn van partnergeweld. Ook beperken sommige definities het toepassingsgebied tot geweld tussen partners en ex-partners, terwijl andere definities ook het geweld ten aanzien van andere familieleden vermelden. Daarnaast verschillen de onderscheiden definities betreffende de vraag of ook feiten die geen misdrijf uitmaken als partnergeweld kunnen worden gekwalificeerd.

A.4.2. Daarnaast wijzen de verzoekende partijen erop dat de Ministerraad enkel tracht te verduidelijken wat dient te worden verstaan onder « partnergeweld », maar niet ingaat op het aspect « kwetsbaarheid ». Ook in de parlementaire voorbereiding zou zijn opgemerkt dat een partner niet *ipso facto* kwetsbaar wordt zodra geweld op hem of haar wordt gepleegd. Nergens in de parlementaire voorbereiding wordt echter verduidelijkt vanaf welk ogenblik er dan wel sprake is van kwetsbaarheid. De beoordeling van dat aspect zou nochtans erg moeilijk door de advocaat kunnen worden gemaakt die nagaat of hij zijn beroepsgeheim terzijde mag schuiven, temeer daar hij zich op dat punt slechts kan baseren op het eenzijdige verhaal van zijn cliënt.

A.4.3. Tot slot betogen de verzoekende partijen dat het feit dat de verwijzing naar artikel 422*bis* van het Strafwetboek ook voorkwam in de oorspronkelijke versie van artikel 458*bis* van het Strafwetboek, niet relevant is. Onder de oorspronkelijke versie van die bepaling zou de advocaat immers wel steeds kunnen weten wanneer hij zijn beroepsgeheim rechtmatig kon doorbreken, terwijl hij dat onder de nieuwe versie ervan niet kan. Bijgevolg zou onder de nieuwe regeling de kans toenemen dat een rechter oordeelt dat een advocaat zich verkeerdelijk gehouden heeft aan zijn beroepsgeheim en zo een inbreuk heeft gepleegd op artikel 422*bis* van het Strafwetboek.

A.5.1. De Ministerraad betoogt dat de onderscheiden definities van « partnergeweld » niet tegenstrijdig zijn. Voor elk van die definities zou één daad van geweld *sensu lato* volstaan, zonder dat nog moet worden nagegaan of dat feit zich zou kunnen herhalen. De omstandigheid dat partnergeweld gevolgen heeft voor andere gezinsleden, is volgens de Ministerraad een evidentie, maar maakt geen deel uit van de definitie ervan. Voorts wijst de Ministerraad erop dat geen van de definities vereist dat de feiten als misdrijf worden gekwalificeerd, ook indien zij dat niet letterlijk vermelden. Meer algemeen wijst de Ministerraad erop dat over de essentiële bestanddelen van het begrip « partnergeweld » geen twijfel kan bestaan. Omtrent het begrip « partner » kan weinig discussie rijzen, aangezien zowel volgens het algemeen gangbare spraakgebruik als volgens de voormelde omzendbrief sprake moet zijn van een duurzame affectieve en seksuele band tussen personen die gehuwd zijn of samenwonen. Voorts is er geen discussie omtrent het feit dat het geweld van fysieke, seksuele, psychische en economische aard kan zijn.

A.5.2. Wat het begrip « kwetsbaarheid » betreft, wijst de Ministerraad erop dat het krachtens de parlementaire voorbereiding dient te worden afgestemd op de definitie die wordt gehanteerd in de wet van 26 november 2011 tot wijziging en aanvulling van het Strafwetboek teneinde het misbruik van de zwakke toestand van personen strafbaar te stellen, en de strafrechtelijke bescherming van kwetsbare personen tegen mishandeling uit te breiden. Het zou aan de betrokken advocaat toekomen om *in concreto* na te gaan of zijn cliënt kwetsbaar is ingevolge partnergeweld.

Ten aanzien van het tweede middel

A.6. In hun tweede middel voeren de verzoekende partijen aan dat de bestreden bepaling in strijd is met de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, al dan niet in samenhang gelezen met artikel 6 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens, doordat zij personen die kwetsbaar zijn ingevolge van partnergeweld op gelijke wijze behandelt als personen die minderjarig zijn of die kwetsbaar zijn ingevolge hun leeftijd, zwangerschap, ziekte, lichamelijk of geestelijk gebrek of onvolwaardigheid.

A.7.1. Volgens de verzoekende partijen bevinden personen die kwetsbaar zijn ingevolge partnergeweld zich niet in een situatie die vergelijkbaar is met de situatie van personen die kwetsbaar zijn ingevolge hun leeftijd, zwangerschap, ziekte, lichamelijk of geestelijk gebrek of onvolwaardigheid. De personen die kwetsbaar zijn ingevolge partnergeweld zouden immers reeds een voldoende bescherming genieten op grond van het burgerlijk recht, terwijl een soortgelijke bescherming niet zou bestaan ten aanzien van de andere categorieën van personen. De verzoekende partijen verwijzen in dat opzicht naar de artikelen 223, derde lid, 1479, vijfde lid, en 1447, tweede lid, van het Burgerlijk Wetboek en naar artikel 1280, zevende lid, van het Gerechtelijk Wetboek.

A.7.2. De verzoekende partijen betogen dat de bestreden bepaling niet noodzakelijk is, aangezien het ermee nagestreefde doel ook kan worden bereikt met andere, minder ingrijpende middelen. Aangezien de slachtoffers van partnergeweld per definitie meerderjarig zijn, mag de mogelijkheid om het misdrijf ter kennis te brengen van de procureur des Konings slechts worden overwogen indien zulks niet geschiedt tegen de wil van het slachtoffer in. Die personen zouden immers zelf naar de politie kunnen stappen en gebruik maken van de voormelde beschermingsmaatregelen van burgerlijk recht.

A.7.3. Bovendien zou de bestreden bepaling op disproportionele wijze inbreuk maken op het beroepsgeheim van de advocaat. Voor de effectiviteit van de rechten van verdediging zou het immers noodzakelijk zijn dat een vertrouwensrelatie tot stand komt tussen de cliënt en de advocaat, en een dergelijke relatie kan slechts tot stand komen indien de advocaat datgene wat de cliënt hem toevertrouwt, niet openbaar maakt. De door de bestreden bepaling gehanteerde begrippen zouden echter te vaag en te ruim zijn om de advocaat toe te laten te beoordelen wanneer hij de vertrouwelijkheid van zijn overleg met de cliënt kan doorbreken.

A.8.1. De Ministerraad betoogt dat de slachtoffers van partnergeweld wel vergelijkbaar zijn met personen die kwetsbaar zijn vanwege hun leeftijd, zwangerschap, ziekte, lichamelijk of geestelijk gebrek of onvolwaardigheid. Beide categorieën van personen zouden zich immers in een situatie bevinden waarin zij ondergeschikt zijn aan de dader van bepaalde misdrijven en waarin er een ernstig en dreigend gevaar bestaat voor hun psychische of fysieke integriteit. Kindermishandeling en partnergeweld zouden overigens nauw samenhangen. De wetgever heeft zich trouwens uitdrukkelijk op de gelijkenissen tussen beide categorieën van personen gebaseerd om de bescherming die reeds bestond voor de tweede categorie door te trekken naar de eerste categorie.

Uit het bestaan van een burgerrechtelijke bescherming van slachtoffers van partnergeweld kan volgens de Ministerraad niet worden afgeleid dat zij niet vergelijkbaar zijn met personen die kwetsbaar zijn vanwege hun leeftijd, zwangerschap, ziekte, lichamelijk of geestelijk gebrek of onvolwaardigheid. Die burgerrechtelijke bepalingen bieden immers een fundamenteel verschillende vorm van bescherming : zij brengen slechts gevolgen op burgerrechtelijk vlak teweeg, terwijl de bestreden bepalingen een strafrechtelijke vervolging van daders van partnergeweld beogen mogelijk te maken. Ook dienen die burgerrechtelijke mechanismen te worden geïnitieerd door het slachtoffer zelf, terwijl de bestreden bepaling net tracht tegemoet te komen aan de aarzeling van het kwetsbare slachtoffer om met die feiten naar de politie te stappen. Bovendien wijst de Ministerraad erop dat ook het Burgerlijk Wetboek en het Gerechtelijk Wetboek tal van specifieke bepalingen en beschermingsstatuten voor minderjarigen en andere kwetsbare personen bevatten.

A.8.2. Volgens de Ministerraad streeft de bestreden bepaling een legitieme doelstelling na, namelijk het beschermen van de fysieke en psychische integriteit van personen. Het gaat om een grondrecht dat onder meer wordt gewaarborgd door artikel 23, eerste lid, van de Grondwet, de artikelen 2 en 3 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens en de artikelen 6, lid 1, en 9, lid 1, van het Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten. Die grondrechten houden volgens de rechtspraak van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens een positieve verplichting in, in het bijzonder ten aanzien van kwetsbare personen.

De uitbreiding van het spreekrecht zou een pertinent middel zijn om dat doel te bereiken. De Ministerraad verwijst in dat opzicht naar de opheffing van het bronnengeheim van de journalist, dat volgens het arrest nr. 91/2006 van 7 juni 2006 van het Grondwettelijk Hof kan worden opgeheven ten voordele van een wettelijke verplichting om de fysieke integriteit van derden te beschermen.

A.9.1. De verzoekende partijen beklemtonen dat personen die kwetsbaar zijn ingevolge partnergeweld in principe zelf de middelen hebben om het geweld te doen stoppen. Ook wijzen zij erop dat de Ministerraad niet aangeeft welke bepalingen van het Burgerlijk Wetboek en van het Gerechtelijk Wetboek de personen die kwetsbaar zijn vanwege hun leeftijd, zwangerschap, ziekte, lichamelijk of geestelijk gebrek of onvolwaardigheid, zouden beschermen tegen de misdrijven opgesomd in artikel 458*bis* van het Strafwetboek. Daarnaast kunnen ook de burgerrechtelijke beschermingsmechanismen strafrechtelijke gevolgen hebben, aangezien het openbaar ministerie krachtens artikel 764 van het Gerechtelijk Wetboek melding krijgt van alle zaken en ter zitting aanwezig kan zijn. Of een bescherming via burgerrechtelijke of strafrechtelijke weg geschiedt, zou overigens irrelevant zijn. Tot slot wijzen de verzoekende partijen erop dat de advocaat slechts kan optreden als lasthebber van zijn cliënt en bijgevolg niet buiten de grenzen van zijn mandaat mededelingen kan doen aan het openbaar ministerie. Hij kan ook slechts kennis krijgen van feiten van partnergeweld indien hij

door het slachtoffer in vertrouwen wordt genomen. Volgens de verzoekende partijen bestaat het gevaar dat slachtoffers niet meer naar een advocaat zouden stappen indien deze de vertrouwelijkheid van hun overleg kan doorbreken.

A.9.2. Volgens de verzoekende partijen is het doel van het bronnengeheim van de journalist verschillend van het doel van het beroepsgeheim van de advocaat. De effectiviteit van de rechten van verdediging valt immers niet door te trekken naar de taakomschrijving van journalisten. Bovendien veronderstelt het doorbreken van het bronnengeheim van de journalist het optreden van een rechter, terwijl van de advocaat wordt verwacht dat hij de toepassingsvoorwaarden van de bestreden bepaling zelf nagaat.

A.10.1. De Ministerraad betoogt dat, hoewel er geen automatisch verband bestaat tussen partnergeweld en kwetsbaarheid, veel slachtoffers van partnergeweld zich in eenzelfde situatie van ondergeschiktheid bevinden als personen die kwetsbaar zijn vanwege hun leeftijd, zwangerschap, ziekte, lichamelijk of geestelijk gebrek of onvolwaardigheid.

Daarnaast beklemtoont de Ministerraad dat de voormelde burgerrechtelijke beschermingsmechanismen niet als doel hebben het slachtoffer te beschermen tegen partnergeweld door de dader strafrechtelijk te vervolgen. Als voorbeeld van beschermingsstatuten ten gunste van personen die kwetsbaar zijn vanwege hun leeftijd, zwangerschap, ziekte, lichamelijk of geestelijk gebrek of onvolwaardigheid, verwijst de Ministerraad naar de artikelen 372, 387*bis*, 487*bis*, 488*bis* en 489 van het Burgerlijk Wetboek.

De omstandigheid dat het openbaar ministerie aanwezig kan zijn op een zitting waarin een burgerrechtelijke beschermingsmaatregel in het kader van partnergeweld wordt gevorderd, is volgens de Ministerraad irrelevant, aangezien het vorderingsrecht van het openbaar ministerie niet afhankelijk is van het gebruik van die burgerrechtelijke mogelijkheden.

Ook de omstandigheid dat de advocaat lasthebber van zijn cliënt is, doet volgens de Ministerraad niets ter zake, aangezien de bestreden bepaling geen persoonlijk recht toekent aan het slachtoffer, maar aan de advocaat. Overigens kunnen de feiten ook door een derde aan de advocaat worden gemeld.

A.10.2. Tot slot merkt de Ministerraad op dat de fysieke integriteit van personen moet worden beschouwd als een hogere waarde dan het beroepsgeheim van de advocaat.

- B -

B.1. De bestreden bepaling is artikel 2 van de wet van 23 februari 2012 « tot wijziging van artikel 458*bis* [van het Strafwetboek] teneinde het uit te breiden voor misdrijven van huiselijk geweld ».

B.2.1. Artikel 458*bis* van het Strafwetboek, zoals vervangen bij artikel 33 van de wet van 28 november 2000 betreffende de strafrechtelijke bescherming van minderjarigen, bepaalde :

« Eenieder, die uit hoofde van zijn staat of beroep houder is van geheimen en die hierdoor kennis heeft van een misdrijf zoals omschreven in de artikelen 372 tot 377, 392 tot 394, 396 tot 405*ter*, 409, 423, 425 en 426, gepleegd op een minderjarige kan, onverminderd de verplichtingen hem opgelegd door artikel 422*bis*, het misdrijf ter kennis brengen van de procureur des Konings, op voorwaarde dat hij het slachtoffer heeft onderzocht of door het slachtoffer in vertrouwen werd genomen, er een ernstig en dreigend gevaar bestaat voor de

psychische of fysieke integriteit van de betrokkene en hij deze integriteit zelf of met hulp van anderen niet kan beschermen ».

B.2.2. Die bepaling vormde een uitzondering op de regel van het beroepsgeheim die is vervat in artikel 458 van het Strafwetboek, dat bepaalt :

« Geneesheren, heelkundigen, officieren van gezondheid, apothekers, vroedvrouwen en alle andere personen die uit hoofde van hun staat of beroep kennis dragen van geheimen die hun zijn toevertrouwd, en deze bekendmaken buiten het geval dat zij geroepen worden om in rechte of voor een parlementaire onderzoekscommissie getuigenis af te leggen en buiten het geval dat de wet hen verplicht die geheimen bekend te maken, worden gestraft met gevangenisstraf van acht dagen tot zes maanden en met geldboete van honderd euro tot vijfhonderd euro ».

B.3.1. Een houder van het beroepsgeheim moet in principe elke vertrouwelijke mededeling die is verkregen in de omstandigheden vermeld in artikel 458 van het Strafwetboek, geheimhouden.

Die geheimhoudingsplicht, die door de wetgever aan de houder van het beroepsgeheim is opgelegd, heeft hoofdzakelijk tot doel het fundamentele recht op eerbiediging van het privéleven te beschermen van diegene die iemand in vertrouwen neemt, soms over iets heel persoonlijks. Zij « geldt [echter] niet voor feiten waarvan [die persoon] het slachtoffer zou zijn geworden » (Cass., 18 juni 2010, *Arr. Cass.*, 2010, nr. 439).

B.3.2. Bij uitzondering kan de houder van het beroepsgeheim zich ontdoen van zijn geheimhoudingsplicht, door zich te beroepen op de noodtoestand.

Noodtoestand is de toestand waarin een persoon zich bevindt die, gelet op de respectieve waarde van de tegen elkaar indruisende plichten en gelet op het bestaan van een ernstig en dreigend gevaar voor anderen, redenen heeft om te oordelen dat hem ter vrijwaring van een hoger belang dat hij verplicht of gerechtigd is vóór alle andere belangen te beschermen, geen andere weg openstaat dan de hem ten laste gelegde feiten te plegen (Cass., 13 mei 1987, *Arr. Cass.*, 1986-1987, nr. 535).

Die noodtoestand vormt alleen een rechtvaardigingsgrond als hij verschillende voorwaarden vervult, te weten dat de waarde van hetgeen wordt prijsgegeven lager moet zijn dan of althans gelijk moet zijn aan de waarde van het goed dat men wil vrijwaren, dat het te

vrijwaren recht of belang een dadelijk en ernstig gevaar moet lopen, dat het kwaad alleen door het misdrijf kan worden voorkomen en dat de betrokkene de noodtoestand niet zelf heeft doen ontstaan (o.a. Cass., 28 april 1999, *Arr. Cass.*, 1999, nr. 245; 24 januari 2007, *Arr. Cass.*, 2007, nr. 45).

B.4. Met het oorspronkelijke artikel 458*bis* wou de wetgever de gevallen omschrijven waarin de verplichte inachtneming van het beroepsgeheim kon wijken om de integriteit van een minderjarige te beschermen, door zich te inspireren op de rechtvaardigingsgrond die wordt gevormd door de noodtoestand (*Parl. St.*, Senaat, 1999-2000, nr. 2-280/2, pp. 7-8, en nr. 2-280/5, pp. 107, 110 en 112; *Parl. St.*, Kamer, 2000-2001, DOC 50-0695/009, pp. 52-53).

B.5.1. Zoals het werd vervangen bij artikel 6 van de wet van 30 november 2011 tot wijziging van de wetgeving wat de verbetering van de aanpak van seksueel misbruik en feiten van pedofilie binnen een gezagsrelatie betreft, bepaalde artikel 458*bis* van het Strafwetboek :

« Eenieder, die uit hoofde van zijn staat of beroep houder is van geheimen en hierdoor kennis heeft van een misdrijf zoals omschreven in de artikelen 372 tot 377, 392 tot 394, 396 tot 405*ter*, 409, 423, 425 en 426, gepleegd op een minderjarige of op een persoon die kwetsbaar is ten gevolge van zijn leeftijd, zwangerschap, een ziekte dan wel een lichamelijk of geestelijk gebrek of onvolwaardigheid kan, onverminderd de verplichtingen hem opgelegd door artikel 422*bis*, het misdrijf ter kennis brengen van de procureur des Konings, hetzij wanneer er een ernstig en dreigend gevaar bestaat voor de fysieke of psychische integriteit van de minderjarige of de bedoelde kwetsbare persoon en hij deze integriteit niet zelf of met hulp van anderen kan beschermen, hetzij wanneer er aanwijzingen zijn van een gewichtig en reëel gevaar dat andere minderjarigen of bedoelde kwetsbare personen het slachtoffer worden van de in voormelde artikelen bedoelde misdrijven en hij deze integriteit niet zelf of met hulp van anderen kan beschermen ».

B.5.2. Die bepaling is geïnspireerd op een aanbeveling van de bijzondere commissie betreffende de behandeling van seksueel misbruik en feiten van pedofilie binnen een gezagsrelatie, inzonderheid binnen de kerk (*Parl. St.*, Kamer, 2010-2011, DOC 53-0520/002, pp. 408-409; *ibid.*, DOC 53-1639/001, pp. 3 en 7-8; *ibid.*, DOC 53-1639/003, pp. 4-5, 20-21 en 24; *Hand.*, Kamer, 2010-2011, 19 juli 2011, CRIV 53 PLEN 045, pp. 37-38).

De bijzondere commissie achtte het nodig « de bepalingen inzake beroepsgeheim met betrekking tot seksueel misbruik van minderjarigen te verduidelijken en de mogelijkheden tot spreken voor de houders van een beroepsgeheim uit te breiden tot kwetsbare personen. De

Bijzondere commissie [erkende] immers het beroepsgeheim, maar [wou] vooral dat er niet langer ‘ schuldig gezwogen ’ [werd] » (*Parl. St.*, Kamer, 2010-2011, DOC 53-1639/001, p. 8).

B.5.3. Het voorstel wijzigde het volgende :

« 1. de werkingssfeer van het eerste lid van artikel 458*bis* van het Strafwetboek beperkt zich tot kennisname van geheimen door de houder van het beroepsgeheim wanneer deze hem worden onthuld door het slachtoffer. De bijzondere commissie achtte het aangewezen deze werkingssfeer voor wat betreft seksueel misbruik gepleegd op minderjarigen ook uit te breiden tot de kennisname van geheimen die aan de houder van het beroepsgeheim worden onthuld door de dader of door een derde. De voorwaarde dat de houder van het beroepsgeheim ‘ het slachtoffer heeft onderzocht of door een slachtoffer in vertrouwen werd genomen ’ vervalt hiermee;

2. ten tweede wordt voor wat betreft seksueel misbruik gepleegd op minderjarigen het toepassingsgebied eveneens uitgebreid tot alle ‘ potentiële slachtoffers ’, en niet beperkt tot uitsluitend situaties waar er een ernstig en dreigend gevaar bestaat voor de integriteit van de ‘ betrokkene ’;

3. ten slotte heeft de bijzondere commissie seksueel misbruik er ook voor geopteerd in het tweede lid duidelijk te preciseren dat wie geen gebruik maakt van zijn informatieverstrekkingrecht, terwijl is voldaan aan de voorwaarden voor die afwijking van de inachtneming van het beroepsgeheim, zich schuldig kan maken aan niet-bijstand aan een in gevaar verkerend persoon zoals voorzien in artikel 422*bis* van het Strafwetboek » (*Parl. St.*, Kamer, 2010-2011, DOC 53-1639/001, pp. 7-8).

B.5.4. Bij zijn arrest nr. 127/2013 van 26 september 2013 heeft het Hof artikel 6 van de wet van 30 november 2011 vernietigd, « doch enkel in zoverre het van toepassing is op de advocaat die houder is van vertrouwelijke informatie van zijn cliënt, dader van het misdrijf dat is gepleegd in de zin van dat artikel, wanneer die informatie mogelijk incriminerend is voor die cliënt ».

B.6.1. De bestreden bepaling breidt het toepassingsgebied van artikel 458*bis* van het Strafwetboek verder uit : voortaan geldt het spreekrecht bedoeld in die bepaling ook indien een persoon kwetsbaar is ten gevolge van partnergeweld. Het aldus gewijzigde artikel 458*bis* van het Strafwetboek bepaalt :

« Eenieder, die uit hoofde van zijn staat of beroep houder is van geheimen en hierdoor kennis heeft van een misdrijf zoals omschreven in de artikelen 372 tot 377, 392 tot 394, 396 tot 405*ter*, 409, 423, 425 en 426, gepleegd op een minderjarige of op een persoon die kwetsbaar is ten gevolge van zijn leeftijd, zwangerschap, partnergeweld, een ziekte dan wel een lichamelijk of geestelijk gebrek of onvolwaardigheid kan, onverminderd de

verplichtingen hem opgelegd door artikel 422*bis*, het misdrijf ter kennis brengen van de procureur des Konings, hetzij wanneer er een ernstig en dreigend gevaar bestaat voor de fysieke of psychische integriteit van de minderjarige of de bedoelde kwetsbare persoon en hij deze integriteit niet zelf of met hulp van anderen kan beschermen, hetzij wanneer er aanwijzingen zijn van een gewichtig en reëel gevaar dat andere minderjarigen of bedoelde kwetsbare personen het slachtoffer worden van de in voormelde artikelen bedoelde misdrijven en hij deze integriteit niet zelf of met hulp van anderen kan beschermen ».

B.6.2. De doelstelling die de wetgever met de bestreden bepaling nastreefde, werd in de parlementaire voorbereiding als volgt weergegeven :

« In juli 2011 wijzigde de Kamer de inhoud van artikel 458*bis* van het Strafwetboek rekening houdende met de toestand van kwetsbare personen. [...]

[...]

De verandering hield echter geen rekening met de kwetsbare situatie waarin slachtoffers van partnergeweld zich bevinden. Ook slachtoffers van partnergeweld bevinden zich in een kwetsbare positie. Evenzeer als minderjarigen of personen die kwetsbaar zijn ten gevolge van leeftijd, zwangerschap, een ziekte dan wel een lichamelijk of geestelijk gebrek of onvolwaardigheid, beperkt de mondigheid van slachtoffers van partnergeweld zich, juist doordat zij onder hetzelfde dak wonen als de dader.

Dit amendement strekt ertoe de *ratione materiae* uit te breiden tot slachtoffers van partnergeweld die zich in een kwetsbare positie bevinden. De grond van het artikel 458*bis* blijft ongewijzigd. Doordat het hier gaat om volwassen personen die slachtoffer zijn, dient de mogelijkheid om het misdrijf tot kennis te brengen van de procureur des Konings geïnterpreteerd te worden als een mogelijkheid die pas overwogen kan worden indien zij niet geschiedt tegen wil van het slachtoffer in.

Het komt de verschillende betrokken beroepsgroepen toe om hun deontologische codes aan te passen in de zin van dit nieuwe voorgestelde artikel, en de verdere modaliteiten dienaangaande uit te werken » (*Parl. St.*, Senaat, 2010-2011, nr. 5-30/3, pp. 3-4).

B.7. Het spreekrecht zoals geregeld bij artikel 458*bis* van het Strafwetboek geldt voor de houder van het beroepsgeheim « onverminderd de verplichtingen hem opgelegd door artikel 422*bis* », dat bepaalt :

« Met gevangenisstraf van acht dagen tot een jaar en met geldboete van vijftig euro tot vijfhonderd euro of met een van die straffen alleen wordt gestraft hij die verzuimt hulp te verlenen of te verschaffen aan iemand die in groot gevaar verkeert, hetzij hij zelf diens toestand heeft vastgesteld, hetzij die toestand hem is beschreven door degenen die zijn hulp inroepen.

Voor het misdrijf is vereist dat de verzuimer kon helpen zonder ernstig gevaar voor zichzelf of voor anderen. Heeft de verzuimer niet persoonlijk het gevaar vastgesteld waarin de

hulpbehoevende verkeerde, dan kan hij niet worden gestraft, indien hij op grond van de omstandigheden waarin hij werd verzocht te helpen, kon geloven dat het verzoek niet ernstig was of dat er gevaar aan verbonden was.

De straf bedoeld in het eerste lid wordt op twee jaar gebracht indien de persoon die in groot gevaar verkeert, minderjarig is of een persoon is van wie de kwetsbare toestand ten gevolge van de leeftijd, zwangerschap, een ziekte dan wel een lichamelijk of geestelijk gebrek of onvolwaardigheid duidelijk was of de dader bekend was ».

Ten aanzien van het eerste middel

B.8. De verzoekende partijen voeren de schending aan van de artikelen 12, tweede lid, en 14 van de Grondwet, al dan niet in samenhang gelezen met artikel 7.1 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens en met artikel 15, lid 1, van het Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten, doordat de woorden « een persoon die kwetsbaar is ten gevolge van partnergeweld » onvoldoende nauwkeurig en duidelijk zouden zijn en onvoldoende rechtszekerheid zouden bieden.

B.9.1. In zoverre zij het wettigheidsbeginsel in strafzaken waarborgen, hebben artikel 7.1 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens en artikel 15, lid 1, van het Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten een draagwijdte die analoog is aan die van de artikelen 12, tweede lid, en 14 van de Grondwet.

B.9.2. Artikel 12, tweede lid, van de Grondwet bepaalt :

« Niemand kan worden vervolgd dan in de gevallen die de wet bepaalt en in de vorm die zij voorschrijft ».

Artikel 14 van de Grondwet bepaalt :

« Geen straf kan worden ingevoerd of toegepast dan krachtens de wet ».

Artikel 7.1 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens bepaalt :

« Niemand kan worden veroordeeld wegens een handelen of nalaten, dat geen strafbaar feit naar nationaal of internationaal recht uitmaakte ten tijde dat het handelen of nalaten

geschiedde. Evenmin zal een zwaardere straf worden opgelegd dan die welke ten tijde van het begaan van het strafbare feit van toepassing was ».

Artikel 15, lid 1, van het Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten bepaalt :

« Niemand kan worden veroordeeld wegens een handelen of nalaten, dat geen strafbaar feit naar nationaal of internationaal recht uitmaakte ten tijde dat het handelen of nalaten geschiedde. Evenmin, mag een zwaardere straf worden opgelegd dan die welke ten tijde van het begaan van het strafbare feit van toepassing was. Indien, na het begaan van het strafbare feit de wet mocht voorzien in de oplegging van een lichtere straf, dient de overtreder daarvan te profiteren ».

B.9.3. Door aan de wetgevende macht de bevoegdheid te verlenen om te bepalen in welke gevallen strafvervolgning mogelijk is, waarborgt artikel 12, tweede lid, van de Grondwet aan elke burger dat geen enkele gedraging strafbaar zal worden gesteld dan krachtens regels aangenomen door een democratisch verkozen beraadslagende vergadering.

Het wettigheidsbeginsel in strafzaken dat uit de voormelde grondwettelijke en internationale bepalingen voortvloeit, gaat bovendien uit van de idee dat de strafwet moet worden geformuleerd in bewoordingen op grond waarvan eenieder, op het ogenblik waarop hij een gedrag aanneemt, kan uitmaken of dat gedrag al dan niet strafbaar is. Het eist dat de wetgever in voldoende nauwkeurige, duidelijke en rechtszekerheid biedende bewoordingen bepaalt welke feiten strafbaar worden gesteld, zodat, enerzijds, diegene die een gedrag aanneemt, vooraf op afdoende wijze kan inschatten wat het strafrechtelijke gevolg van dat gedrag zal zijn en, anderzijds, aan de rechter geen al te grote beoordelingsbevoegdheid wordt gelaten.

Het wettigheidsbeginsel in strafzaken staat evenwel niet eraan in de weg dat de wet aan de rechter een beoordelingsbevoegdheid toekent. Er dient immers rekening te worden gehouden met het algemene karakter van de wetten, de uiteenlopende situaties waarop zij van toepassing zijn en de evolutie van de gedragingen die zij bestraffen.

Aan het vereiste dat een misdrijf duidelijk moet worden omschreven in de wet is voldaan wanneer de rechtzoekende, op basis van de bewoordingen van de relevante bepaling en, indien nodig, met behulp van de interpretatie daarvan door de rechtscolleges, kan weten welke handelingen en welke verzuimen zijn strafrechtelijke aansprakelijkheid meebrengen.

Enkel bij het onderzoek van een specifieke strafbepaling is het mogelijk om, rekening houdend met de elementen eigen aan de misdrijven die zij wil bestraffen, te bepalen of de door de wetgever gehanteerde algemene bewoordingen zo vaag zijn dat ze het strafrechtelijk wettigheidsbeginsel zouden schenden.

B.10.1. De verzoekende partijen doen allereerst gelden dat het niet duidelijk zou zijn vanaf welk ogenblik en in welke precieze omstandigheden er sprake is van « partnergeweld » in de zin van artikel 458*bis* van het Strafwetboek en vanaf welk ogenblik en in welke precieze omstandigheden er sprake is van een « persoon die kwetsbaar is ten gevolge van partnergeweld ». Bijgevolg zou de advocaat niet in staat worden gesteld te beoordelen wanneer hij zijn beroepsgeheim kan doorbreken door feiten van partnergeweld aan de procureur des Konings te melden.

B.10.2. Diegenen die zijn gehouden tot het beroepsgeheim kunnen bepaalde informatie vrijgeven onder de voorwaarden waarin de bestreden bepaling voorziet, en zijn dus van hun verplichting tot beroepsgeheim vrijgesteld wanneer aan die voorwaarden is voldaan. De bestreden bepaling bevat bijgevolg modaliteiten die determinerend kunnen zijn voor een toepassing van artikel 458 van het Strafwetboek, dat een strafbaarstelling bevat. Zij valt derhalve binnen de toepassingsfeer van de artikelen 12 en 14 van de Grondwet.

B.10.3. Naast de door de verzoekende partijen gewraakte vereiste dat het slachtoffer kwetsbaar is ten gevolge van partnergeweld, bevat artikel 458*bis* van het Strafwetboek vier vereisten waaraan moet zijn voldaan om voor de advocaat het spreekrecht te doen ontstaan.

De eerste vereiste is dat één van beide partners reeds één van de in die bepaling opgesomde misdrijven heeft gepleegd op de andere partner.

Daarnaast is vereist dat de advocaat kennis van dat misdrijf heeft gekregen uit hoofde van zijn staat of beroep. Die kennis kan voortvloeien uit gesprekken met de dader, met het slachtoffer of met derden.

Vervolgens is vereist dat er een ernstig en dreigend gevaar bestaat voor de fysieke of psychische integriteit van de kwetsbare partner, of dat er aanwijzingen zijn van een gewichtig en reëel gevaar dat andere kwetsbare personen het slachtoffer worden van één van de opgesomde misdrijven, gepleegd door dezelfde dader. Het spreekrecht dat artikel 458*bis* van het Strafwetboek aan de houder van een beroepsgeheim toekent, strekt er immers toe te voorkomen dat nieuwe ernstige feiten zouden worden gepleegd (*Parl. St.*, Kamer, 2011-2012, DOC 53-1995/002, p. 4).

Tot slot is vereist dat de advocaat de fysieke of psychische integriteit van de partner of van potentiële nieuwe slachtoffers niet zelf of met behulp van derden kan beschermen.

B.10.4. Hoewel noch de bestreden bepaling, noch de parlementaire voorbereiding een definitie van « partnergeweld » bevatten, geeft niets in de parlementaire voorbereiding aan dat aan die term een andere betekenis zou moeten worden verleend dan die welke daaraan in de gebruikelijke betekenis wordt gegeven.

Partnergeweld moet bijgevolg worden begrepen als iedere vorm van geweld van fysieke, seksuele, psychische of economische aard tussen echtgenoten of personen die samenwonen of hebben samengewoond en tussen wie een duurzame affectieve en seksuele band bestaat of heeft bestaan. Daarbij is niet noodzakelijkerwijze vereist dat het partnergeweld overeenkomt met de misdrijven opgesomd in artikel 458*bis* van het Strafwetboek.

B.10.5. Met betrekking tot het begrip « kwetsbare persoon » heeft de wetgever zelf, met het oogmerk daarover voldoende duidelijkheid en voorzienbaarheid te verschaffen, gepreciseerd dat de kwetsbaarheid van de door de bestreden bepaling beoogde personen een gevolg moest zijn van partnergeweld.

B.10.6. Rekening houdend met de verscheidenheid van de situaties die zich in de praktijk kunnen voordoen, dient de rechter de toepassingsvoorwaarden van artikel 458*bis* van het Strafwetboek te beoordelen, niet op grond van subjectieve opvattingen die de toepassing van

de in het geding zijnde bepaling onvoorzienbaar zouden maken, maar door objectieve elementen in overweging te nemen en door rekening te houden met de specifieke omstandigheden van elke zaak en met de in het strafrecht geldende beperkende interpretatie.

B.10.7. Gelet op het voorgaande kan niet worden aangenomen dat de uitdrukking « kwetsbare » dermate vaag is dat zij de houder van het beroepsgeheim niet zou toelaten te bepalen of de handelwijze die hij overweegt aan te nemen, zijn strafrechtelijke aansprakelijkheid met zich kan meebrengen. Het feit dat de rechter beschikt over een beoordelingsbevoegdheid in bepaalde omstandigheden die eigen zijn aan de zaak, ontnemt de wet niet het voldoende nauwkeurige karakter ervan om te voldoen aan het strafrechtelijk wettigheidsbeginsel.

B.11. Er dient ten slotte te worden opgemerkt dat, wanneer de adressaten van een strafbaarstelling, zoals diegenen die wegens een schending van het beroepsgeheim zouden kunnen worden vervolgd, zoals te dezen, een specifiek statuut hebben op grond waarvan zij over goede informatie beschikken of kunnen beschikken ten aanzien van de wenselijkheid van hun gedragingen, er mag worden verwacht dat zij steeds de nodige waakzaamheid aan de dag leggen bij het onderkennen van de grenzen van de geheimhoudingsplicht die hun staat of de uitoefening van hun beroep impliceert, en een nog grotere voorzichtigheid wanneer er in de rechtspraak geen vergelijkbaar precedent bestaat (zie, *mutatis mutandis*, EHRM, 6 oktober 2011, *Soros t. Frankrijk*, § 59).

B.12. Het eerste middel is niet gegrond.

Ten aanzien van het tweede middel

B.13. De verzoekende partijen voeren de schending aan van de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, al dan niet in samenhang gelezen met artikel 6 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens, doordat de bestreden bepaling de « minderjarige of de persoon die kwetsbaar is ten gevolge van zijn leeftijd, zwangerschap, een ziekte dan wel een lichamelijk of geestelijk gebrek of onvolwaardigheid » op gelijke wijze zou behandelen als « de persoon die kwetsbaar is ten gevolge van partnergeweld ».

Bovendien zou er geen noodzakelijk en evenredig verband bestaan tussen de genomen maatregel en de doelstellingen die met de wet van 23 februari 2012 worden nagestreefd. De bestreden bepaling zou aldus een onevenredige beperking van het beroepsgeheim van de advocaat inhouden die in strijd is met de artikelen 10 en 11 van de Grondwet.

B.14. Het beginsel van gelijkheid en niet-discriminatie sluit niet uit dat een verschil in behandeling tussen bepaalde categorieën van personen wordt ingesteld, voor zover dat verschil op een objectief criterium berust en het redelijk verantwoord is. Dat beginsel verzet er zich overigens tegen dat categorieën van personen die zich ten aanzien van de aangevochten maatregel in wezenlijk verschillende situaties bevinden, op identieke wijze worden behandeld, zonder dat daarvoor een redelijke verantwoording bestaat.

Het bestaan van een dergelijke verantwoording moet worden beoordeeld rekening houdend met het doel en de gevolgen van de betwiste maatregel en met de aard van de ter zake geldende beginselen; het beginsel van gelijkheid en niet-discriminatie is geschonden wanneer vaststaat dat geen redelijk verband van evenredigheid bestaat tussen de aangewende middelen en het beoogde doel.

B.15.1. Uit de parlementaire voorbereiding van de bestreden bepaling blijkt dat de wetgever beoogde om ten aanzien van personen die kwetsbaar zijn ten gevolge van partnergeweld, een identiek spreekrecht toe te kennen als het spreekrecht dat ten aanzien van minderjarigen en personen die kwetsbaar zijn ten gevolge van hun leeftijd, zwangerschap, een ziekte dan wel een lichamelijk of geestelijk gebrek of onvolwaardigheid was ingevoerd met de wet van 30 november 2011 (*Parl. St.*, Senaat, 2010, nr. 5-30/1, pp. 16-17; *Parl. St.*, Senaat, 2010-2011, nr. 5-30/3, pp. 3-4).

Bijgevolg kan de houder van het beroepsgeheim zich ook in het kader van feiten van partnergeweld ontdoen van zijn beroepsgeheim in de in artikel 458*bis* van het Strafwetboek bepaalde omstandigheden, niet alleen wat betreft informatie waarvan hij kennis heeft doordat hij door het slachtoffer in vertrouwen is genomen, maar ook wanneer hij die gegevens heeft vastgesteld bij of vernomen van een derde of zelfs van de dader (*Parl. St.*, Kamer, 2010-2011, DOC 53-1639/001, p. 8, en *ibid.*, DOC 53-1639/003, pp. 16, 18 en 21; *Hand.*, Kamer, 2010-2011, 19 juli 2011, CRIV 53, PLEN 045, pp. 39, 49-50 en 59).

Die opheffing van de rechtstreekse band tussen het slachtoffer en de houder van het beroepsgeheim heeft tot gevolg dat het beroep van advocaat is opgenomen in het in de bestreden bepaling vastgelegde spreekrecht, terwijl de advocaat tot dan enkel was onderworpen aan de strikte inachtneming van het in artikel 458 van het Strafwetboek vastgelegde beroepsgeheim, en aan de loutere mogelijkheid om ervan te worden ontslagen onder de voorwaarden met betrekking tot de noodtoestand.

B.15.2. Tijdens de parlementaire voorbereiding werd overigens ook gewezen op de bijzondere kenmerken van de situatie waarin slachtoffers van partnergeweld zich vaak bevinden. De mondigheid van de slachtoffers van partnergeweld is vaak beperkt doordat zij onder hetzelfde dak wonen als de dader (*Parl. St.*, Senaat, 2010-2011, nr. 5-30/3, pp. 3-4) en doordat zij vaak financieel van hem afhankelijk zijn. Vaak schaamt het slachtoffer van partnergeweld zich voor de feiten en legt het de schuld bij zichzelf, waardoor de drempel om klacht in te dienen te hoog ligt.

Het spreekrecht voor de houder van het beroepsgeheim beoogt tegemoet te komen aan die bijzondere situatie.

B.15.3. In tegenstelling tot wat de verzoekende partijen betogen, vloeit uit de omstandigheid dat het slachtoffer van partnergeweld krachtens de artikelen 223, derde lid, 1447 en 1479, vijfde lid, van het Burgerlijk Wetboek en krachtens artikel 1270, zevende lid, van het Gerechtelijk Wetboek reeds over een aantal burgerrechtelijke beschermingsmechanismen beschikt, niet voort dat de uitbreiding van het in artikel 458*bis* van het Strafwetboek bepaalde spreekrecht overbodig zou zijn. De voormelde burgerrechtelijke beschermingsmechanismen beogen immers niet om tegemoet te komen aan de hoge drempel om klacht in te dienen, maar kunnen slechts worden toegepast nadat het slachtoffer met de feiten naar buiten is gekomen.

B.16. Het Hof dient evenwel nog te onderzoeken of de uitbreiding van het spreekrecht vervat in de bestreden bepaling op onevenredige wijze afbreuk doet aan het beroepsgeheim van de advocaat.

B.17. Zoals blijkt uit de bestreden wijziging, kan de houder van vertrouwelijke informatie, wanneer hij kennis heeft van een in artikel 458*bis* vermeld misdrijf dat op een

kwetsbare persoon is gepleegd, in twee omstandigheden van zijn geheimhoudingsplicht ten aanzien van de procureur des Konings worden ontslagen : enerzijds, wanneer er een ernstig en dreigend gevaar bestaat voor de fysieke of psychische integriteit van de kwetsbare persoon en, anderzijds, wanneer er aanwijzingen zijn van een gewichtig en reëel gevaar dat andere bedoelde kwetsbare personen het slachtoffer worden van de aangehaalde misdrijven.

Het eerste geval vereist het bestaan van een ernstig en dreigend gevaar voor de fysieke of psychische integriteit van de kwetsbare persoon opdat de advocaat de vertrouwelijkheid van zijn uitwisseling met zijn cliënt kan opheffen.

Het tweede geval maakt het de advocaat mogelijk zijn beroepsgeheim op te geven zodra er volgens hem aanwijzingen van een gewichtig en reëel gevaar zijn dat een kwetsbare persoon het slachtoffer wordt van een van de bedoelde misdrijven, zonder te moeten beoordelen of het eventueel plegen van dat misdrijf daadwerkelijk een ernstig en dreigend gevaar voor de fysieke of psychische integriteit van de kwetsbare persoon dreigt te veroorzaken.

In beide gevallen kan de houder van het beroepsgeheim enkel gebruikmaken van een spreekrecht indien hij niet in staat is om het gevaar zelf, of met hulp van anderen, doeltreffend te weren.

B.18. Kwetsbare personen hebben recht op bescherming vanwege de Staat, in de vorm van een doeltreffende preventie, waardoor zij gevrijwaard blijven van ernstige vormen van aantasting van de rechten vermeld in de artikelen 3 en 8 van het Verdrag (EHRM, 15 december 2005, *Georgiev t. Bulgarije*; 2 december 2008, *K.U. t. Finland*, § 46). Daaruit volgt dat, in het geval van kwetsbare personen, de autoriteiten bijzonder aandachtig moeten zijn en de slachtoffers een verhoogde bescherming moeten verzekeren omdat die zich vaak in mindere mate over de feiten kunnen of willen beklagen (EHRM, 10 mei 2012, *R.I.P. en D.L.P. t. Roemenië*, § 58).

B.19.1. De advocaten hebben een aanzienlijk aandeel in de rechtsbedeling, wat verantwoordt dat met betrekking tot de voorwaarden van toegang tot en de uitoefening van dat beroep eigen regels in acht worden genomen die verschillend zijn van diegene die voor

andere vrije beroepen gelden. Luidens artikel 456 van het Gerechtelijk Wetboek is het beroep van advocaat gebaseerd op de beginselen van « waardigheid, rechtschapenheid en kiesheid ».

B.19.2. De advocaten zijn onderworpen aan strikte deontologische regels, waarvan de inachtneming in eerste aanleg wordt verzekerd door de tuchtraad van de Orde. Die kan, naar gelang van het geval, « waarschuwen, berispen, schorsen voor een termijn van ten hoogste één jaar, schrappen van het tableau, van de lijst van advocaten die hun beroep uitoefenen onder de beroepstitel van een andere lidstaat van de Europese Unie of van de lijst van stagiairs » (artikel 460, eerste lid, van het Gerechtelijk Wetboek).

B.20.1. Zoals is uiteengezet in B.3.1, strekt het beroepsgeheim waartoe de in artikel 458 van het Strafwetboek bedoelde personen zijn gehouden, niet ertoe hun enig voorrecht toe te kennen, maar heeft het hoofdzakelijk tot doel het fundamentele recht op eerbiediging van het privéleven te beschermen van diegene die iemand in vertrouwen neemt, soms over iets heel persoonlijks.

B.20.2. Ook al geldt hetzelfde voor de vertrouwelijke informatie die aan een advocaat wordt toevertrouwd bij de uitoefening van zijn beroep en wegens die hoedanigheid, toch geniet die informatie ook, in bepaalde gevallen, de bescherming die voor de rechtzoekende voortvloeit uit de waarborgen die zijn neergelegd in artikel 6 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens.

De effectiviteit van de rechten van de verdediging van iedere rechtzoekende veronderstelt immers noodzakelijkerwijs dat een vertrouwensrelatie tot stand kan komen tussen die persoon en de advocaat die hem raad geeft en hem verdedigt. Die noodzakelijke vertrouwensrelatie kan alleen tot stand komen en behouden blijven indien de rechtzoekende de waarborg heeft dat wat hij aan zijn advocaat toevertrouwt door die laatstgenoemde niet openbaar zal worden gemaakt. Hieruit volgt dat de aan de advocaat opgelegde regel van het beroepsgeheim een fundamenteel element van de rechten van de verdediging is.

Zoals het Hof van Cassatie erop wijst, « [berust] het beroepsgeheim waaraan de leden van de balie zijn onderworpen, [...] op de noodzaak volledige veiligheid te verzekeren aan diegenen die zich aan hen toevertrouwen » (Cass., 13 juli 2010, *Arr. Cass.*, 2010, nr. 480; zie ook Cass., 9 juni 2004, *Arr. Cass.*, 2004, nr. 313).

Ook al is het « niet onaantastbaar », het beroepsgeheim van de advocaat vormt « een van de grondbeginselen waarop de organisatie van het gerecht in een democratische samenleving berust » (EHRM, 6 december 2012, *Michaud* t. Frankrijk, § 123).

B.20.3. Dat geldt des te meer in strafzaken, waarin het recht om zichzelf niet te beschuldigen, onrechtstreeks maar noodzakelijkerwijs afhangt van de vertrouwensrelatie tussen de advocaat en zijn cliënt en van de vertrouwelijkheid van hun uitwisseling (*ibid.*, § 118).

Zo heeft het Europees Hof voor de Rechten van de Mens aangenomen dat « in het kader van procedures die betrekking hebben op seksueel misbruik van meer bepaald kwetsbare personen, maatregelen worden genomen om het slachtoffer te beschermen, op voorwaarde dat die maatregelen kunnen worden verzoend met een adequate en daadwerkelijke uitoefening van de rechten van de verdediging » (EHRM, 16 februari 2010, *V.D.* t. Roemenië, § 112).

B.21.1. Wanneer de mogelijkheid, voor een advocaat om zich van zijn beroepsgeheim te ontdoen, zoals te dezen, betrekking heeft op vertrouwelijke informatie die door zijn cliënt wordt megedeeld en voor deze mogelijkerwijs incriminerend is, heeft zij betrekking op activiteiten die de kern uitmaken van zijn opdracht van verdediging in strafzaken.

B.21.2. De grondwettigheid van de bestreden bepaling dient te worden beoordeeld rekening houdend met het feit dat het beroepsgeheim van de advocaat een algemeen beginsel is dat verband houdt met de naleving van de fundamentele rechten. Aldus kunnen de regels die daarvan afwijken, slechts strikt worden geïnterpreteerd, rekening houdend met de wijze waarop het beroep van advocaat in de interne rechtsorde is geregeld. Aldus dient de regel van het beroepsgeheim maar te wijken indien zulks kan worden verantwoord door een dwingende reden van algemeen belang en indien het opheffen van het geheim strikt evenredig is gezien dat doel.

B.22. Hoewel de bescherming van de fysieke of psychische integriteit van kwetsbare personen ontegenzeggelijk een dwingende reden van algemeen belang uitmaakt, kan een dergelijke reden de bestreden maatregel niet redelijk verantwoorden, rekening houdend met de bijzonderheden die het beroep van advocaat kenmerken, wanneer de vertrouwelijke

informatie aan de advocaat is meegedeeld door zijn cliënt en voor die laatste mogelijkcrimi-nerend is.

B.23. Met de bestreden bepaling heeft de wetgever derhalve, in de in B.22 aangegeven mate, op onevenredige wijze afbreuk gedaan aan de waarborgen die bij artikel 6 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens aan de rechtzoekende worden toegekend, en heeft hij de artikelen 10 en 11 van de Grondwet geschonden.

De inachtneming van de deontologische regels die eigen zijn aan het beroep van advocaat en van de beginselen die ze ondersteunen, alsmede het aanvoeren van de noodtoestand onder de in B.3.2 beschreven voorwaarden, maken het trouwens mogelijk om een billijk evenwicht tot stand te brengen tussen de fundamentele waarborgen die aan de rechtzoekende in strafzaken moeten worden toegekend en de dwingende reden van algemeen belang die bestaat in de bescherming van de fysieke of psychische integriteit van kwetsbare personen.

Aldus veronderstelt het beroep op de noodtoestand te dezen, anders dan in de bestreden bepaling, dat de advocaat het bestaan aantoont van een daadwerkelijk en ernstig gevaar dat onmogelijk op een andere wijze kon worden vermeden dan door het meedelen, zij het in laatste instantie, van het door zijn cliënt gepleegde misdrijf aan de procureur des Konings.

B.24. Het tweede middel is gegrond, in de in B.22 aangegeven mate.

Om die redenen,

het Hof

- vernietigt artikel 2 van de wet van 23 februari 2012 « tot wijziging van artikel 458*bis* [van het Strafwetboek] teneinde het uit te breiden voor misdrijven van huiselijk geweld », doch enkel in zoverre het van toepassing is op de advocaat die houder is van vertrouwelijke informatie van zijn cliënt, dader van het misdrijf dat is gepleegd in de zin van dat artikel, wanneer die informatie mogelijkerwijs incriminerend is voor die cliënt;

- verwerpt het beroep voor het overige.

Aldus uitgesproken in het Nederlands, het Frans en het Duits, overeenkomstig artikel 65 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Grondwettelijk Hof, op de openbare terechtzitting van 5 december 2013.

De griffier,

De voorzitter,

F. Meersschaut

M. Bossuyt